

Неврегульованим залишається питання вилучення органів та анатомічних матеріалів з тіла померлих одиноких та неопізнаних осіб. Відсутність законодавчої регламентації цього питання при застосуванні «принципу згоди» може призводити до зловживань і криміналізації у даній сфері.

Крім того презумпція «згоди» є дуже неоднозначною за своєю суттю та неузгоджена з чинним законодавством, обмежує основоположні «соматичні» права людини. Тому, більш оптимальним рішенням на даний час є вдосконалення механізму, вже існуючої, юридичної моделі, що міститься у законопроекті № 2286а. Основним чинником поліпшення існуючої системи є створення реєстру згод і незгод, і, як показує, практика вирішення питання щодо фінансування цієї програми, оскільки спроби розробити реєстри донорів, у зв'язку з відсутністю фінансування були не реалізовані.

Література

1. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині: Закон України від 16 липня 1999 року (у редакції від 5 грудня 2012 року) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 41. – Ст. 377.

2. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині (щодо встановлення правовідносин, умов та порядку застосування трансплантації): Проект Закону про внесення змін до Закону України зареєстрований Верховною Радою України 31.05.2013 № 2184а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/>

3. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів (щодо взяття гомотрансплантантів у живих донорів та померлих осіб): Проект Закону про внесення змін до Закону України зареєстрований Верховною Радою України 11.06.2013 № 2286а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1pf3511=47378.

УДК 342.3:35 (043.2)

Череватий В.В., старший викладач,
Національна академія СБУ, м. Київ, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЛАД» У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Конституційний лад як модель комплексу суспільних відносин є основою всього суспільного і державного життя, то забезпечення його належного функціонування є одним з найголовніших завдань держави. Значимість його захисту полягає ще і у тому, що він, згідно з ст. 3 Закону України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 року, загалом є одним із головних об'єктів національної безпеки [1].

Ознайомлення з працями як українських (Волков В. Д., Грачова Л. П., Гринюк Р. Ф., Кравченко В. В., Малишко М. І., Погорілко В. Ф., Прієшкіна О. В., Тодика Ю. М., Тацій В. Я., Федоренко В. Л., Шаповал В. М. та ін.), так і російських (Алебастрова І.А., Баглай М. В., Богданова Н. А, Кутафін О. Є., Михальова Н.О., Румянцев О. Г., Туманов В. А., Чиркін В. Є. та ін.) науковців дозволяє зробити висновок, що поняття «конституційний лад» науковці розуміють по-різному, але серед них можна виокремити п'ять основних підходів чи напрямів його визначення: 1) система суспільних відносин, передбачених і гарантованих Конституцією і законами, прийнятими на її основі і відповідно до неї (Погорілко В.Ф.) [2, с.122]; 2) суспільний і державний лад визначений в конституції (Малишко М.І., Румянцев О.Г.) або ж устрій держави і суспільства, закріплений конституційно-правовими нормами, що розвивається з вказаних категорій (Тодика Ю. М.) [3, с.9; 4, с.19; 5, с.4]; 3) порядок, за якого дотримуються права і свободи людини і громадянина, а держава діє відповідно до конституції (Баглай М. В., Габрічідзе Б. Н.) [6, с. 96]; 4) визначена форма чи визначений спосіб організації держави, закріплені в її конституції, які забезпечують підпорядкування її праву відповідними гарантіями та характеризують її як конституційну державу (Кутафін О. Є.; Волков В. Д., Гринюк Р. Ф., Щебетун І. С.) [7, с. 90; 8, с.51]; 5) встановлені конституційним правом взаємовідносини між людиною, народом, суспільством, які покликані забезпечити визнання і захист прав та свобод людини і громадянина, народовладдя, громадянського суспільства і демократичної держави (Колюшин Є. І.) [9, с. 12].

У той же час, коментар до кримінального кодексу України (ст.109) визначає, що конституційний лад включає встановлені Конституцією України основні засади життєдіяльності суспільства, держави і людини в Україні. Його складовими є: суверенітет держави, форма правління, державний устрій, цілісність території та державний режим [10]. З огляду різнобічності таких трактувань поняття конституційного ладу, все ж таки, можна встановити, що основними його структурними елементами є суспільний і державний лад з своїми власними складовими: політична, економічна, соціальна та культурна системи суспільства; форма, механізм та функції держави. Головними елементами цієї системи – об'єктами – є людина, суспільство і держава, в процесі взаємовідносин яких формуються базові цінності – орієнтири суспільства при побудові конституційного ладу, а тому забезпечення їх належного функціонування та розвитку від зовнішніх і внутрішніх посягань зумовлює створення надійної системи їх захисту – системи національної безпеки України. Саме це підтверджує, що людина, суспільство і держава є головними об'єктами забезпечення національної безпеки.

Базові цінності та національні інтереси знаходять свій безпосередній вияв в загальних засадах конституційного ладу – основних принципах, які є керівними для конкретних сторін конституційного ладу – суспільного та державного ладу. У свою чергу, структурні елементи суспільного та державного ладу – їх інститути – реалізують і втілюють в життя вказані засади конституційного ладу. Зокрема, інститутами суспільного ладу України виступають економічна, політична, соціальна та духовно-культурна структури, а державного ладу – форма, механізм та функції української держави. Одночасно зазначені інститути деякі науковці вважають гарантіями конституційного ладу України, а окремі з них – суб'єктами його захисту.

Вказане дає підстави встановити, у який спосіб розглядати положення ст.3 чинного Закону України «Про основи національної безпеки України» з метою визначення суті поняття «конституційний лад». У цій статті головними об'єктами національної безпеки України визначено людину, суспільство і державу, що розглядаються не як складові елементи конституційного ладу, а як три самостійні поняття. При цьому, державу як об'єкт національної безпеки законом визначають через її конституційний лад, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність. Такий аналіз ст.3 закону «Про основи національної безпеки України» дає змогу констатувати, що конституційний лад України це не що інше, як одна із характеристик держави, яка відображає її форму (правління, територіальний устрій та політичний режим).

На основі проведеного аналізу норм чинного законодавства та науково-теоретичних обґрунтувань, автор, з метою узагальнення поняття «конституційний лад», вважає доцільним внести зміни до ст.3 закону «Про основи національної безпеки України» у такій редакції: «Об'єктами національної безпеки є головні складові конституційного ладу України: людина і громадянин – їх конституційні права і свободи; суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси; держава – її конституційний устрій, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність. Викладене вище може бути використане у подальших наукових розробках вивчення проблем конституційного ладу України через окремі структурні елементи його системи з метою конкретизації поняття об'єктів національної безпеки.

Література

1. Про основи національної безпеки України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Погорілко В. Ф. Конституційне право України / В.Ф. Погорілко. – К. : «Наукова думка», 2000. – 732 с.

3. Малышко Н. И. Основы конституционного устройства России / Н. И. Малышко. – К. [Б.В.], 1997. – 23 с.
4. Румянцев О. Г. Основы конституционного строя России / О. Г. Румянцев. – М. : Юрист, 1994. – 285 с.
5. Тодыка Ю. Н. Основы конституционного строя Украины / Ю. Н. Тодыка. – Харьков, 1999. – 320 с.
6. Баглай М. В. Конституционное право Российской Федерации / М. В. Баглай, Б.Н. Габричидзе. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 499 с.
7. Кутафин О. Е. Государственное право Российской Федерации / О.Е. Кутафин. – М. : «Юридическая литература», 1996. – 584 с.
8. Волков В.Д. Конституционное право Украины / В. Д. Волков, Р. Ф. Гринюк, И. С. Щебетун. – Донецк : ДонГУ, 2000. – 351 с.
9. Колюшин Є. І. Конституційне право Росії / Є. І. Колюшин. – М., 2006. – 416 с.
10. Коментар до кримінального кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/books/_book-699.htm

УДК 34.03: 349.2 (043.2)

Шемелинець І. І., к.ю.н., доцент,
Національний університет ДПС України, м. Ірпінь Україна

ДЕРЖАВНИЙ ПРИМУС У ПРИВАТНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

За порушення трудового законодавства сьогодні встановлено чи не найбільше видів юридичної відповідальності. Окрім звичних і притаманних лише трудовому праву дисциплінарної та матеріальної відповідальності, особи, що вчинили порушення трудових прав чи трудового законодавства можуть бути притягнуті і до інших, часом дивних, не зовсім притаманним приватному характеру трудового права видів юридичної відповідальності.

Наявність різних видів юридичної відповідальності з одного боку пояснюється значною кількістю імперативних норм у трудовому законодавстві, які адресовані в першу чергу роботодавцю. Встановивши міру необхідної поведінки суб'єкта у трудових правовідносинах, законодавець намагається довести це до логічного завершення, передбачаючи за невиконання цієї норми міру державного примусу у вигляді певного виду юридичної відповідальності.

Усі види юридичної відповідальності, які застосовуються за порушення трудового законодавства можна поділити за суб'єктивним складом на три групи: відповідальність яку несе працівник, відповідальність, яку несе власник підприємства установи чи організації або роботодавець та відповідальність яку несе керівник підприємства.

До першої групи слід віднести дисциплінарну та матеріальну відповідальність. Власник підприємства або роботодавець може нести криміна-